

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų viceministrei
Alicijai Ščerbaitei

2025 m. lapkričio 13 d., Nr. 25-173AR

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo
viceministrei Aušrai Putk

DĖL ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ PAKEITIMŲ

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), atsižvelgdama į š. m. spalio 23 d. vykusį LVK susitikimą su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vadovybe bei lapkričio 3 d. susitikimą su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vadovybe, šiuo raštu kreipiasi dėl susitikimų metu aptartų neproporcingų pasekmių darbdaviams, padariusiems pažeidimus, susijusius su nedeklaruotu darbu, kurios kyla pagal įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) nuostatas.

Pažymime, kad pagal Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo (toliau – UĮ) 58 straipsnį, **nedeklaruotu darbu vadinamos** fizinio asmens (darbuotojo) pavaldžiai kitam asmeniui (darbdaviui) ir jo naudai atlygintinai atliekamos **darbo funkcijos, kai Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka netvarkoma darbuotojų darbo laiko apskaita ir (arba) darbo laiko apskaitos dokumentuose nėra pažymėta: 1) darbuotojo dirbti viršvalandžiai; 2) darbuotojo darbo laikas švenčių dieną, poilsio dieną, jeigu jis nenustatytas pagal grafiką; 3) darbuotojo darbo laikas naktį.** Už šiuos pažeidimus, darbdaviui UĮ nustatyta tvarka skiriama nuo 1 iki 3 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos (toliau – MMA) dydžių bauda. Darbdaviui, jau baustam už šį pažeidimą per pastaruosius 2 metus, už pakartotinai padarytą pažeidimą UĮ nustatyta tvarka skiriama nuo 3 iki 5 Vyriausybės patvirtintos MMA dydžių bauda.

Vadovaujantis UTPĮ 35 straipsnio 1 dalies 16 punkto, 50 straipsnio 1 dalies 19 punkto, 63 straipsnio 1 dalies 4 punkto ir 63 straipsnio 2 dalies 4 punkto nuostatomis nedeklaruotas darbas iš esmės yra prilyginamas nelegaliam darbui, įtvirtintam UĮ 56 straipsnyje. Nors pavojaus visuomenės interesams ar pažeidimo pobūdžiu minėti pažeidimai yra skirtingi, pagal UTPĮ už abu šiuos pažeidimus darbdaviams taikomos tos pačios pasekmės – visiems pas šį darbdavį dirbantiems užsieniečiams panaikinami leidimai laikinai gyventi Lietuvoje, o nauji leidimai neišduodami vienerius metus nuo baudos sumokėjimo dienos. Šiam darbdaviui nebeleidžiama įdarbinti naujų darbuotojų.

Toks teisinis reguliavimas lemia, kad net ir už formalų pažeidimą gali būti taikomos itin griežtos pasekmės. Pavyzdžiui, įmonėje, kurioje dirba tūkstantis darbuotojų, tarp jų daug užsieniečių, nustačius vieną atvejį, kai darbo laiko apskaitoje nepažymėtas naktinis darbas, darbdaviui gresia ne tik administracinė bauda, bet ir UTPĮ numatytos sankcijos – leidimų gyventi ir dirbti panaikinimas visiems užsieniečiams. Tokios pasekmės gali kelti tiesioginę grėsmę įmonės veiklos tęstinumui ir sukelti reikšmingų ekonominių bei socialinių padarinių.

Vadovaujantis teisėtumo ir proporcingumo principais, darbo teisės pažeidimus būtina diferencijuoti pagal jų turinį ir pavojaus laipsnį. Nelegalus darbas yra esminis, materialus darbo teisės pažeidimas, kai darbo santykiai vykdomi be jokio teisinio pagrindo, pažeidžiant užimtumo ir socialinės apsaugos sistemą bei viešąjį interesą. Tokiais atvejais pagrįstai taikomos griežtos sankcijos. Tuo tarpu nedeklaruotas darbas, nors ir yra pažeidimas, savo esme susijęs ne su darbo santykių turiniu, o su jų formaliu administravimu – darbo laiko apskaitos ar informavimo tvarkos nesilaikymu. Tokiu atveju

darbo santykiai egzistuoja, darbuotojas realiai atlieka darbo funkcijas, gauna atlyginimą ir yra darbdavio pavaldume, todėl šis pažeidimas negali būti tapatinamas su nelegaliu darbu.

LVK nuomone, nedeklaruotas darbas turėtų būti vertinamas analogiškai užsieniečių įdarbinimo ar informavimo apie įdarbintus ar komandiruotus užsieniečius tvarkos pažeidimams. Šie pažeidimai savo pobūdžiu yra artimi, nes abiem atvejais pažeidimas kyla dėl netinkamai įvykdytų ar pavėluotų administracinių procedūrų, o ne dėl nelegalių darbo santykių.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir siekiant, kad sankcijų sistema būtų subalansuota ir proporcinga padaryto pažeidimo pobūdžiui, LVK siūlo peržiūrėti ir atitinkamai pakoreguoti UTPĮ nuostatas, kad nedeklaruotas darbas nebūtų prilyginamas nelegaliam, o už formalų apskaitos ar informavimo procedūrų pažeidimą darbdaviams nebūtų taikomos perteklinės, neproporcingos sankcijos.

Siūlome šiuos žemiau suformuluotus UTPĮ pakeitimus.

1. Siūlome pakeisti 35 straipsnio 1 dalies 16 punkto a papunktį ir jį išdėstyti taip:

„a) yra bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą, **bent 2 kartus per pastaruosius metus yra bausti už** nedeklaruotą darbą ar **bent 2 kartus per pastaruosius metus yra bausti už** užsieniečių įdarbinimo ar informavimo apie įdarbintus arba komandiruojamus laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsieniečius tvarkos pažeidimus pagal Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 56, 56¹, 57 ar 58 straipsnio nuostatas ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar įpareigojimas įvykdytas, **nutarimo administracinėje byloje įsiteisėjimo dienos** praėjo mažiau kaip vieneri 1 metai arba per pastaruosius 5 metus yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl Lietuvos Respublikoje nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbo. Taip pat, kai darbdavio, kuris įsipareigoja įdarbinti užsieniečių pagal darbo sutartį, arba bent vieno iš darbdavių, kuris įsipareigoja įdarbinti užsieniečių pagal darbo keliems darbdaviams sutartį, kai dėl leidimo laikinai gyventi kreipiamasi pagal šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4 ar 4¹ punktą, priimančiosios įmonės, įsteigtos Lietuvos Respublikoje, į kurią užsieniečiai perkeliama įmonės viduje, ar priimančiojo subjekto vadovas ar vadovo įgaliotas **kitas atsakingas** asmuo buvo bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą ar užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus pagal Užimtumo įstatymo nuostatas ir (arba) buvo skirta administracinė nuobauda pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą **kodekso 95 straipsnio nuostatas** už nelegalų darbą ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar **nutarimo administracinio nusižengimo byloje įsiteisėjimo dienos** įpareigojimas įvykdytas, praėjo mažiau kaip vieneri 1 metai;“.

2. Siūlome pakeisti 50 straipsnio 1 dalies 19 punkto a papunktį ir jį išdėstyti taip:

„a) yra bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą, ~~ar nedeklaruotą darbą~~ ar užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus pagal Užimtumo įstatymo 56, 56¹, ~~58~~ **straipsnių** nuostatas ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar įpareigojimas įvykdytas, **nutarimo administracinėje byloje įsiteisėjimo dienos** praėjo mažiau kaip vieneri 1 metai arba per pastaruosius 5 metus yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl Lietuvos Respublikoje nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbo. Taip pat, kai darbdavio, kuris įsipareigoja įdarbinti užsieniečių pagal darbo sutartį, arba vieno iš darbdavių, kurie įsipareigoja įdarbinti užsieniečių pagal darbo keliems darbdaviams sutartį, kai dėl leidimo laikinai gyventi kreipiamasi pagal šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4 ar 4¹ punktą, priimančiosios įmonės, įsteigtos Lietuvos Respublikoje, į kurią užsieniečiai perkeliama įmonės viduje, ar priimančiojo subjekto vadovas ar vadovo įgaliotas **kitas atsakingas** asmuo buvo bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą ar užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus pagal Užimtumo įstatymo nuostatas ir (arba) buvo skirta administracinė nuobauda pagal Administracinių nusižengimų kodeksą **kodekso 95 straipsnio**

~~nuostatas už nelegalų darbą ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar įpareigojimas įvykdytas, praėjo mažiau kaip vieneri 1 metai.~~ **nutarimo administracinio nusizengimo byloje įsiteisėjimo dienos įpareigojimas įvykdytas, praėjo mažiau kaip vieneri 1 metai.**

3. Siūlome pakeisti 63 straipsnio 1 dalies 4 punktą ir jį išdėstyti taip:

„4) darbdavys, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo sutartį, arba įmonė Lietuvos Respublikoje (ar fizinis asmuo), į kurią (pas kurį) užsienietis komandiruojamas laikinai dirbti, yra bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą, **bent 2 kartus per pastaruosius metus yra bausti už** nedeklaruotą darbą ar **bent 2 kartus per pastaruosius metus yra bausti už** užsieniečių įdarbinimo ar informavimo apie įdarbintus arba komandiruojamus laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsieniečius tvarkos pažeidimus pagal Užimtumo įstatymo 56, 56¹, 57 ar 58 straipsnio nuostatas ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar įpareigojimas įvykdytas, **nutarimo administracinėje byloje įsiteisėjimo dienos** praėjo mažiau kaip vieneri 1 metai arba per pastaruosius 5 metus yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl Lietuvos Respublikoje nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbo. Taip pat kai darbdavio, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo sutartį, arba įmonės Lietuvos Respublikoje, į kurią užsienietis komandiruojamas laikinai dirbti, ~~vadovui vadovas ar vadovo įgaliotam asmeniui, fiziniam asmeniui kitas atsakingas asmuo, fizinis asmuo~~, pas kurį užsienietis komandiruojamas laikinai dirbti, buvo skirta administracinė nuobauda **bausti** pagal Administracinių nusizengimų kodeksą už ~~nelegalų darbą kodekso 95 straipsnio nuostatas~~ ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar įpareigojimas įvykdytas **nutarimo administracinio nusizengimo byloje įsiteisėjimo dienos**; praėjo mažiau kaip vieneri 1 metai;“

4. Siūlome pakeisti 63 straipsnio 2 dalies 4 punktą ir jį išdėstyti taip:

„4) darbdavys, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo sutartį, arba įmonė Lietuvos Respublikoje (ar fizinis asmuo), į kurią (pas kurį) užsienietis komandiruojamas laikinai dirbti, yra bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą ~~ar nedeklaruotą darbą, ar užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus~~ pagal Užimtumo įstatymo 56, 56¹, **58 straipsnio** nuostatas ir nuo dienos, kurią skirta nuobauda baigta vykdyti, **nutarimo administracinėje byloje įsiteisėjimo dienos** praėjo mažiau kaip vieneri 1 metai arba per pastaruosius 5 metus yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl Lietuvos Respublikoje nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbo, arba darbdavio, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo sutartį, arba įmonės Lietuvos Respublikoje, į kurią užsienietis komandiruojamas laikinai dirbti, ~~vadovui vadovas ar vadovo įgaliotam asmeniui, fiziniam asmeniui kitas atsakingas asmuo, fizinis asmuo~~, pas kurį užsienietis komandiruojamas laikinai dirbti, buvo skirta administracinė nuobauda **bausti** pagal Administracinių nusizengimų kodeksą už ~~nelegalų darbą kodekso 95 straipsnio nuostatas~~ ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar **nutarimo administracinio nusizengimo byloje įsiteisėjimo dienos įpareigojimas įvykdytas**, praėjo mažiau kaip vieneri 1 metai;“.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas siunčiamas nebus. Akvilė Razumienė, el. p. akvile@lvk.lt, mob. +37060151897.